

Hiánypótlás

Főszerkesztői beköszöntő

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: A11, B41, E12, H12

Kulcsszavak: gazdaságpolitika, válságkezelés, konszolidáció, közgazdasági képzés megújítása, Magyarország

1990 és 2015 között a magyar gazdaság évi fél százalékkal zárkózott fel az európai uniós átlaghoz, annak hetven százalékát alulról közelítve, miközben (örökös viszonyítási alapunk) Ausztria az EU-28-ak átlagos fejlettségének már a százharminc százalékán áll. A fejlettségleszakadási indexünk Ausztriához képest annak tükrében is elgondolkodtató, hogy az 1867-es kiegyezés adta kedvező gazdasági klímában Magyarország fejlődése vetekedett az osztrák, cseh területekével. Azonban e boldog békeidőkbeli állapothoz máig nem sikerült visszatérnünk.

A rendszerváltozást követően Magyarország három válságot szenvedett el. A piaci átmenet időszakának helytelen gazdaságpolitikai intézkedéseit, az 1980-as évek végétől az 1990-es évek elejéig tartó „piaci reformok” sokkhatását. A megszorító intézkedések iskolapéldájának tekinthető, 1995. évi gazdaságpolitikai kiigazító csomag (Bokros Lajos) hatásait, és a 2002–2006-os időszakban túlköltekező kurzusét, az államot, önkormányzatokat, háztartásokat adósságcsapdába taszító ámokfutás következményeit. Ez utóbbira, a 2006 őszén bevezetett konvergenciapályát kiigazító csomagra (értsd újabb megszorításokra) már csak hab volt a tortán az angolszász piacokról Európába, majd hazánkba „begyűrűző” krízis, amely a neoliberais alapokra túlzottan építkező magyar piacgazdaság sorsát megpecsételte.

Tanulsága a rendszerváltozást követő negyed évszázadnak, hogy importált gazdaságpolitikával felzárkózás, siker, stabilitás nem érhető el. Tanulság az is, hogy gyengülő nagyhatalmak szövetségében felemelkedés nem várható. Tanulság, hogy a nemzettel szemben nem lehet kormányozni. Az átalakulás, a reformok árát a társadalommal és belső vállalkozásokkal egy az egyben nem lehet megfizettetni. Örök érvényű szabály, hogy az eredményes gazdaságpolitikához társadalmi támogatottság szükségeltetik.

2010 után, immár nyolc éve evidencia, hogy az önálló gazdaságpolitika a nemzeti gyógy mód, amely pénzügyi konszolidációt és gazdasági növekedést teremtett. A gyengülő Európai Unió mellett új kereskedelmi partnerekre lertünk. Gazdaságunk külső függőségét egyrészt csökkentettük, másrészt – az Európai Unió túl – a viszonyainkra

hatást gyakorló országok körét szélesítettük. A pénzügyi konszolidáció és a strukturális reformok forrásait vagy a költségvetés feltöltését a nemzetközi tőrből érkező – negyed évszázadon át nem az anyagi erejükhez mérten adózó – multinacionális vállalati körtől és keynesi ihletésű gazdaságpolitikával biztosítottuk.

Ám a kimagasló teljesítmények és a kivitelezés módszertanának felsőoktatásban megtapasztalható hiánya intellektuális kudarcként fogható fel, hiszen a továbblépést, az igazi versenyképesség elérését gátolja a tudástőke minőségi javulásának elmaradása. A magyar modell szabályozási környezetének, történeti és nemzetközi térbe illesztésének deficitje máig jellemzi a magyar felsőoktatást, különösen a társadalomtudományi képzést. Összefüggéseiben egyetlen magyar egyetemen sem tanítják Magyarország kormánya és a Magyar Nemzeti Bank által alkalmazott gazdaságpolitikát. A tananyagban nem tárják fel a hallgatóság előtt a közteherviselésre, aktív állami gazdaságbefolyásolásra, szabályozásra és ellenőrzésre épülő magyar modell lényegét. Még konkrétabban fogalmazva: a közteherviselésről, hatósági árszabályozásról, a család- és otthonteremtési támogatások rendszeréről s más szociális vívmányokról, nemzeti vagyonpolitikáról, sikeres pénzügyi konszolidációról, a Magyar Nemzeti Bank többes mandátum- és eszközrendszeréről, jó kormányzást támogató monetáris politikájáról szóló átfogó ismeretek nem képezik az egyetemi tananyag részét. Az elért gazdasági sikerek mint értékek megőrzése sajnos így nem valósul meg, sőt a társadalomtudományi képzést folytató egyetemek által történő blokkoló tevékenység következtében értékvesztés keletkezik.

Ezen az intellektuális hiányon próbál a *Polgári Szemle* társadalomtudományi folyóirat enyhíteni, új, korszerű ismereteket biztosítani, vagyis hiánypótlást végezni. Mostani lapszámunkban is bőségesen számolunk be az új állampénzügyi kutatási eredményeinkről. Ünnepi dolgozatot közlünk gróf Bethlen Istvántól az ötszáz éves jubileumát ünneplő reformációról, annak gazdasági hatásairól, magyarországi vonatkozásairól. Mindezt a hiánypótlás jegyében tesszük, hiszen mind az új állampénzügyi-nemzetgazdasági történések tudományos leképezése, mind az etikus, keresztényi elvekre épülő közgazdaságtan úttörőinek egyetemes tananyagba illesztése máig elmaradt. Pedig a válság után feléledő, az emberi közjóllétet középpontba állító közgazdasági gondolkodók, professzorok, mint például a magyarul is olvasható Luigi Bruni, Stefano Zamagni (Bruni–Zamagni, 2013), Helen J. Alford O.P., Michael J. Naughton (Alford–Naughton, 2009), Baritz Sarolta Laura OP (Baritz, 2016) már egy új, de bibliai tanításokra utalva inkább egy újraéledő gondolkodás eljövételének hírnökei, mint ahogy Antonio Genovesi tanait (Genovesi, 2016) újraélesztő Dembinski és Zamagni professzorok. Mi, magyarok is a válságot magunk mögött hagyni, háborúkat elkerülni és egy új, fenntartható, az emberiség általános hasznát szolgáló új termelési mód létrejöttét óhajtjuk, melynek jeles tudósa Paul H. Dembinski professzor, akinek 2017-ben megjelent *Ethics and Responsibility in Finance* című könyve (Dembinski, 2017), annak magyarra fordítása (Dembinski, 2018) egy újabb áttörés, újabb bizonyíték a neoliberális termelési mód idejétmúltságára. És mindez hol van a magyar egyetemek tananyagában? Hol vannak a Magyar Nemzeti Banknak mint tudományos műhelynek a támogatásával, illetve munkatársai által megírt könyvek a

társadalomtudományi tantárgyi tematikák kötelező vagy ajánlott irodalmaként megjelölve?

A 2007–2008-as kezdeti válságévek utáni változásokat lekövető, új módszertani alapokat leíró tudományos kutatásokra és egyetemi képzésre pedig világszerte óriási az igény. A hiány pótlására szólítanak fel a London School of Economics közgazdasági dogmákkal elégedetlen kutatói és diákjai, akik ötszáz évvel az után, hogy Luther Márton kifüggesztette tételét a wittenbergi vártemplom kapujára, most a változásokért kiáltó kutatók és diákok is hasonlókat tettek. 33 pontban foglalták össze követeléseiket. Az ok: a világ a szegénységgel, egyenlőtlenségekkel, környezeti válsággal és pénzügyi instabilitással küzd, de a közgazdaságtan szerintük többet is segíthetne a problémák megoldásában. Mondhatjuk tehát, azok lesznek a sikeres, versenyképes nemzetgazdaságok, amelyek a problémák mélyére koncentráló tudományos eredményeket tudnak felmutatni, megoldást találni, tankönyveket megírni, és az egyetemi képzésben megjeleníteni. A ma elért kedvező GDP-, árfolyam-, inflációs adatok csak úgy tarthatók fenn Magyarországon is, ha a képzés a változások mélyére hatoló lesz, a megoldások és a megújulás módszertanát tudja átadni. Magyarország pénzügyi-gazdasági csődjét okozó neoliberais közgazdaságtanra nem mint vallásra, hitvilágra, hanem olyan kutatási területként, megoldandó, megfejtendő problémára tekint, amelyet lehet tudományosan vizsgálni, kritizálni, korrigálni. Az nem megoldás, hogy a mára már gyakorlatban meghaladott neoliberais termelési mód hirdetői elefántcsonttoronyukba zárkózva a London School of Economics vagy a Magyar Nemzeti Bank, *Polgári Szemle* köré szerveződő tudományos kutatókat kiszorítják a pozíciókból, könyveiket indexre rakják, létezésüket elhallgatják.

Az előttünk álló, 2018-tól újra megnyíló politikai térben a felsőoktatás képzési metodikájának rendezése Magyarországon is be kell hogy következzen.

Sikereink, új kihívásaink sorozatában egy szomorú közleményt is le kell írnom. Fájdalommal búcsúzunk Kolozsi Béla szociológustól, pszichiátertől, a nemzetközi kapcsolatok elismert kutatójától, nyugalmazott nagykövettől, aki 2017 novemberében, életének 73. évében rövid betegség után elhunyt. Kolozsi Béla számos magyar felsőoktatási intézmény munkájában vett részt az orvosképzéstől a kommunikációs stúdiumokon és a nemzetközi kapcsolatok oktatásán át a Miskolci Egyetem szociológia tanszékének vezetéséig. Egyetemi munkássága utolsó évtizedében a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Nemzetközi és Politikatudományi Intézetének címzetes egyetemi docense volt. Külföldön a Lyoni Egyetem vendégtanára, majd oxfordi vendégkutató. Az MDF alapító tagjai közé tartozott. 1992 és 1994 között a Külügyminisztérium stratégiai elemző és tervező főosztályának vezetője, 1999-től 2004-ig diplomáciai külszolgálati munkát vállalt, hazánk szófiai nagyköveteiként dolgozott. Száznál több tudományos közleménye közül az utolsó a *Polgári Szemle* 2017-es különszámában jelent meg Székelyföld magyar autonóm területiségéről. Nyugodj békében, emléked megőrizzük!

*Prof. dr. Lentner Csaba egyetemi tanár,
a Polgári Szemle főszerkesztője*

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Alford, Helen J. O.P. – Naughton, Michael J. (2009): *Menedzsment, ha számít a hit. Keresztény társadalmi elvek a modern korban*. Kairosz Kiadó – Mária Rádió Kiadó, Budapest.
- Baritz Sarolta Laura OP (2016): *Háromdimenziós gazdaság. Lehet gazdálkodni erényetikai paradigmában*. Kairosz Kiadó, Budapest.
- Bruni, Luigino – Zamagni, Stefano (2013): *Civil gazdaság. Hatékonyosság, méltányosság, köz-jólét*. L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- Dembinski, Paul H. (2017): *Ethics and Responsibility in Finance*. Routledge, Abingdon – New York, <https://doi.org/10.4324/9781315205342>.
- Dembinski, Paul H. (2018): *Etika és felelősség a pénzügyi életben*. Kairosz Kiadó, Budapest.
- Genovesi, Antonio (2016): *Értekezések a kereskedelemről, avagy a polgári gazdaságról*. Kairosz Kiadó, Budapest.